

Büro für Landeskunde und Geographie der Universität Bremen

CValerii Superchii Pisaur. Physici
De Laudibus Astronomiae Oratio.

¶ Valerius Superchius Pis. Physicus Illustri
Patrio Lucæ Zeno Præfecto Paduano. S.

Vm diurna amicorum efflagitatione fatigatus orationem quam de astrologiæ laudibus in tuo totiusq; patauinæ ciuitatis cōspéctu habueram: tandem edere decreuissim. Subiit statim eam subsignare titulo nominis tui: eo consilio; ut hæc tam illustri tam uerenda inscriptione aduersus obtrectatorum aculeos munita: securius prodiret in lucem. Prodeat itaq; nunc primū auspicio tuo Zene clarrisime: comendo tibi fœturam hanc meam: quam in simum tuum ita recipias uelim: ut fœliciorem paulo quam cæteræ recentium lucubrationes soleant: sortem experiantur: ea est iudicii ingeniiq; tui magnitudo: ea calami spogiaq; tuæ iocunda seueritas: tantum tibi tempestate nostra tribuunt litterati omnes: ut ex te uno tanquam uerissimo oraculo pendeat: quatum auctoritatis & famæ operi meo festina hac æditione sit comparatum. Vale: & me habeto in tuis,

¶ Valerii Superchii Pisaur. Physici Oratio De Laudi-
bus Astronomiæ Habita In Gymnasio Patauino.

Oocrates Apollinis oraculo sapi-
entissimus iudicatus: Aequissimi
magistratus: Gymnasiarcha me-
ritissime: Religiosissimi præsules
Vosq; cæteri cuiuscunq; ordinis
& ciues & uiri ornatissimi. Cum
sæpenumero de disciplinarū ma-
gnitudine in corona hominum loqueretur: se illud tan-
tum certo scire quod nihil omnino sciret & frequentissi-
me & assueranter prædicare solebat. Memorandum sa-
ne & dignissimum tanto philosopho uerbum. Vedit. n.
uir cōsumatissimus usq; adeo reconditam: & abstrusam
esse naturam rerum: tam multiplici organo: tam uario
aclaborioso tramite deueniri in cognitionem: ut animu-
lam hanc humanam q̄q; diurno studio assiduaq; uigi-
lia uexatam: nullum tam ene minimum quidem ex tot
ac tantis problematis solido argumento assequi posse exi-
stimaret. Q uod si ille cui tantum ingenii & solertiæ na-
tura suppeditauit uisus est aliquando latum scientiarum
pelagus exhorrescere: & quasi spe destitutus ausus est sa-
cientiæ suæ infelicissimo dicto renunciare. Q uid nos
homunculi? quos non modo ex ardua & obscura rerum
ratione: sed ex mentis quoq; imbecillitate ab omni pror-
sus opera æquum esset deterreti. Verumtamen cum sit a
natura quædam uis insita nobis mortalibus: ut omnes

incredibili desiderio feramur in cognitionem. Nonqua;
desunt insignes animæ quæ impensisimo conatu studia
aggregiantur: seq; totas speculationibus tradant: & quæ
admodu; olim curiosa laboravit antiquitas: quæ tot sec
tas & dogmata uariis digesta uoluminib; nobis reliquit
ita & nos hac tempestate ueteru; uestigia seuti procura
mus successionē: quaç possumus diligētia & acrimonia
mentis certatim in ueri inuentione uersamur. Cum au
tem ex immensa uarietate rerum uariæ quoque discipli
næ oriantur; non omnis omnia fatigant ingenia: Alii eā
partē philosophiæ amplexantur quæ de natura est alii eā
quæ de morib;: complures quibus magis curæ est hu
mani generis salus medicinæ se dedunt: Nonnulli nume
roru; motuumq; cœlestium studiosi ad mathematica se
conferunt. Plæriq; èt quoda; quasi indigesto aceruo de
lectati. Apices tantum & flosculos decutientes de diuer
sis areis frugem deprædari conantur. Ego uiri amplissi
mi cum ab ineunte ætate ad hæc usq; tempora litterari
am palestram exercuerim: incredibile est quanta semper
admiratiōe & obseruatiā omne genus doctrinæ sim pro
secutus quam item dolenter cum Hypocrate meo me
minerim calamitatis humanæ tam præceps esse tam an
gustum currīculu; uitæ nostræ ut cum satis compositi ui
demur ad scientiam: iamq; ipsi fructus perenī cultura in
nobis maturuerunt: necesse sit in ipso uestibulo ueluti in
prima foetura abortientes deperire. Prouxi itaq; studia
mea ad hanc diem satis idoneo successu pro tenuitate
ingenii mei: & præter id q; philosophia; ac medicinam

mihi imprimis & duces & magistras esse uolui: addixi
quādoq; me mathematicis disciplinis: disciplinis inquā
non minus utilibus ac necessariis humano generi quam
plenis & inexhaustæ gratiæ & indefessæ uoluptatis. Hæ
sunt de quibus hodie in conspectu uestro uerba factu
rus accedo: cum enim & ego petierim & uos uolueritis
benignissimi ac disertissimi iuuenes: ut hanc hyemet
una uobiscum in eiusmodi professione impendam: En
iamburgum accingo me ut uidetis & hodierna luce ex
auspicio ordior. Contentus statim ab initio quod ad
rem pertinere uisum est: quo que uos ipsi ad subeundum
laborem alacriores reddamini pauca repetere de eius
inuentoribus primū: mox explicare dignitatem &
amplitudinem huius scientiæ: quam semper in pretio
fuerit apud omnes gentes: quam commoda regibus: q
iocunda infimis: quam utilis & necessaria domi & fo
ris: quam omnium studiorum fidissima auxiliatrix:
quam denique ex omni numero si minus primas se
des at certe secundas sibi nullo discrimine uendicet.
Sumpturus insuper acerrime clypeum aduersus illos:
qui per maledicta gloriam quærentes: infestissimo ge
nuini dentis aculeo tam exīsum naturæ munus au
dent incessere. Quatenus igitur ad ipsius originem
pertinet: siue de tota mathematica quam ueteres pri
ma partitione trifariam diuisere: siue de eius potissi
ma parte Astronomia loquamur: Cui cæteræ duæ ueluti
pedissequæ operam & famulatum præstant: uarii ua
ria scripsere: Alii ab Aethiopibus initium sumpsiſſe tra

dunt; quod ea regio assidua solis accessione uexata perpetuam cæli serenitatem experiatur: hymbriumque & cæterarum id genus tempestatum nescia uehementi radiorum incendio purum defecatumque aerem habitantibus præbeat: factumque ob id ut hi diligentissimi astrorum obseruatores extiterint: creditique sint prima mathematicæ elementa posuisse: A quibus postmodum ad ægyptios ac subinde ad græcos deuoluta: fœlicissimo semper incremento illarum gentium studia detinuerit. Alii uero principio assyrios propter planitudinem magnitudinemq; locorum quos incolebant cum cœlum ex omni parte patens atq; apertum intuerentur: traiectiones motusq; stellarum obseruasse. Et in ea natione quosdam gentilitio uocabulo chaldeos appellatos diurna obseruatione syderum scientiam effecisse qua euentura prædicerentur: quam artem Aegyptii longis postmodum temporibus & innumerabili pens anno rum serie accuratissimo studio sunt consecuti. Variæ tam & de his ipsis fuere sententiæ. Partim Aegyptios a chaldeis: partim chaldeos ab ægyptiis didicisse credere. Quam contentionem facillime diluunt hi: qui nouerint: eam quidem partem scientiæ qua futura prænuntiamus: a chaldeis primum inuentam atq; celebratam: cuius rei testimoniu feras: q; quadraginta tribus milibus annorum ante alexandrum apud eos diuinatrix ista florerit: Adhæc maximam apud assyrios & babylonios extitisse horum diuinantium copiam: qui a teneris in ea arte educati mox ueluti deorum interpretes haberent.

ut inter quos quidam babyloniorum dux Belesus maxi mi divinatoris nomen adeptus: totam regionem ad sui nominis auctoritatem famamq; concitarit. Aegyptios uero eam potius exercuisse quæ est de motibus syderum indagasse eos per numeros & lineas solidam omnium rationem: satis idoneo arguméto q; Sasochim ægyptium Geometriam inuenisse: cursumq; astrorum ostendisse legimus: Thebas insuper illas ægyptias centum portis nobiles huiusc rei sibi auctoritatem uendicare. Verum ut cunq; de hoc decidatur. constat chaldeos atq; ægyptios imprimis nostram hanc mathematicæ percalluisse: cum autem uniuersas fere orbis plagas tanti inuenti fama penetrasset: scriptum est in annalibus. Orpheum. Museum Melampodem. Dædalus. Homerum. Platonem philosophum. Eudoxum. Pythagoram samium. Democritus. Abderitæ. Niopidem chium ex græcia in Aegyptum se contulisse. Ibiq; partim mysteria & sacrorum ritus. Partim harmoniam & musicem: alii arithmeticam & Geometriam: alii astronomiam didicere: quibus disciplinis probe ditati: mox in græciam redeentes: se alienis opibus admirabiles fecere. Inuidiosum uero fuit per ea tempora ægyptiorum nomen: neque defuere scriptores qui hunc modi gloriam ad alios transferre conarentur: neq; aliunde petitam mathematicem dicerent: sed cum cæteris doctrinis in fœlicissimo græciæ grecio natâ: ubi primus orpheus suauissimo epticordis lyræ concentu cæstem illam septem planetarum harmoniam depræhenderit: Candalum insuper solis filium exactide in Aegyp

l. 1. v. 6.
L
5

tum transeuntem: astronomiæ cognitionem ad ægypti
os traduxisse. Cunq; postmodum uniuersa græcia aqua
rum inundatione oppræssa plurimi homines pariterq;
litterarum monumenta periissent: superfluisse Aegyptum:
quæ quod assidue hanc artem prosecuta fuerit.
Credita est sequētibus seculis Astronomiæ initium tra
didisse. Sunt & nonnulli qui paulo altius rerum prin
cipia repetentes hanc scientiam diuinitus humano ge
neri concessam affirment: eam sicut omnes alias Adæ
primo homini collatam mox ad Noe deuenisse: cuius fi
lli i cathacismo superstites Abraam Patriarcham: is uero
Aegyptios erudierint: aquibus ad græcos subindeq; ad
Arabas postremo ad latinos propera successiōe uis om
nis mathematicæ profecta sit. Hæc sunt illa ferme om
nia quæ de eius origine ab idoneis auctoribus feruntur:
Stet sane controversia ista de inuentoribus: dum pro cō
perto sit: illam simulac repartam acceptissimam illuxisse
omnibus nationibus: Græciam certe ueterem illam stu
diorum omnium altricem ita detinuit: ut Lityum & aca
demiam ingressa nullius non fatigari ingeniu; Pytha
goras imprimis & pythagorici omnes arythmeticam &
geometriam maximo successu prosecuti sunt: nihilomi
nus solertissimus socratis discipulus Euclides: Democri
tus quoq; abderites eudoxus gnidius ephestiō thebanus
suis quisq; temporibus in mathematicis floruere. Non
neglexit eas diuinus plato: & philosophiæ lumē Aristο.
At post hos ille omniū summus mathematicus hypar
cus prouexit hanc artem: effecitq; multo qua; antea ma

gnitudine ingetii celebriorem. Quod si monumenta
super hisce rebus litteris mandassent: aut si forte manda
ta peruenissent ad posteritatem: O fœlicem mathemati
cam cui tot sapientum ore contigisset illustrari. Verū m
ex græcis solum euclidem habemus quem ueneremur:
scriptorem tam egregium tam absolutum: ut inde nobis
in uniuersam artem tanquam scalis quibusdam expedi
tissimū iter patefiat. Age uero inter latinos nō ne Man
lium nouimus celebrem poetam qui libellum de astro
nomia cōscripsit: quot & q̄ta de possidonio meminit Ci
cero. Qualis circūfert macrobius q librū suū iucundissi
mis huius disciplinæ floribus asp̄it. Nemo pfecto ea tē
pestate floruit in romanis litteris qui astronomiam des
iderarit. Aegyptii autem nullum compellant ante ptole
mæum: illum inquam singularem & admirandum ma
thematicum: qui inuentam quidem: sed quasi indigesta;
ac delitescitatem astronomiam suscitauit: & præ cæteris
quæ plurima composuit: uolumen magnæ compositio
nis nobis reliqt: i quo totius artis sumū thesaurūq; collo
cauit: Hic est ille qui semper citatur ab astronomis tanq;
unicus parens: & sine controversia princeps non ut im
peritum uulgs existimat unus ex regibus illis ægyptiis:
sed qui longe post eorum tempora sub hadriano & an
tonino floruisse existimatur: Hic est ille cuius p̄sidio ara
bes postmodum in lucem prodiere. Hinc albumasarem
alchabitii: auenrodam: hali: abenragelem albategni cæ
terosq; complures habuimus & de nostratis bus iuli; fir
micum sub cōstātino nobilem astronomum. Post quo
b

rum tempora cum creuisset studium mathematicæ præsertim in hyspania: nati sunt ad incrementum doctrinæ Alphonsus Rex diligentissimus supputator. Io. Hyspaneus. Io. Britannus. Georgius purbachius qui oēs nouissima ætate miro beneficio Isagogica ista; supputationesq; & calculos breui facillimaque ratione commostrarunt. His itaque viris illustribus cum antiquis tum recentibus ueluti quibusdā antesignanis mūti ipsam mathematicē aggrediamur doceamusq; quam optabilis sit quam frugi inter omnes scientias: quamque non minus conferat quam cæteræ ad bene beateq; uiuendū: sit enim vir quis piam præstans ingenio ac mentis acumine præditus: Rudes namq; ac tardi cordis præcones fieri iubeo aut architectos: isq; parumper animo & cogitatione formetur ad studia. Cum autem ad ea mira quadam & incredibili uoluptate ducamur: quæ incredibilia dictu admirabilia uisu difficultia cognitu uidentur: atq; ob eam causam aliquid nos assequi putamus cum quæda; cernimus in terris: quæ aut ipsa natura aut naturæ æmulus artifex proxima sensui posuere. Iuuetq; aliquando totum terrarum orbem circuire ut diuersarum gentium figuras linquam mores ritus urbes ædificiaq; uideamus. Quid eo rum contemplatione poterit esse iucundius quæ ita sunt admirabilia ita supra captum cogitationis humanæ ut non omnes sint admirati quoniam non omnes potuerent cognoscere: multi enim magnitudine perterriti nihil q; studio assequi posse sperantes sustulere rebus admirationem: sed quid per deos immortales aut maius uideri

potest: aut æque admirabile: quam cælum hoc q; & ab ornatu mundum appellari libuit in speciem orbis conglobatum circa geminos mundi cardines quos polos uocant: quiq; utrinq; continuo eodemq; immobili axe mutuantur; assiduas agere conuersiones: inde innumerabilem illam syderum effulgere multitudinem quæ partim certis infixis sedibus nullisque erroribus uaga petæqua semper interualla in suis motibus congruant & ex his plæraque nunquam accedant ad finitorem: septem alia deorum nominibus illustra quæ ab errore græci planetas uocant totidem orbibus affixa gradatimq; sibi succendentia proprio quæque cursu signiferum in duodecim animalia distributum ambiant: & alia celerius alia segni us certa sui itineris spatia definiant: Horum medium sol em lunamq; postremam ac terris maxime familiarem totius mundi gubernatores ac duces existere. Alterum omnium fulgentissimum & uia sua nitentez diei præesse: alteram lumen aliunde mutuatam: atq; ob id modo curvata in cornua modo in orbem sinuatam nocturnis temporibus famulari: quorum deinde statuti cursus accessusq; inuicem atq; recessus horarum dieiq; curricula metiantur: numerent menses: renouēt annos: sæcula ordinantur: quattuorq; illas temporuz gignant mutationes quæ & frugum maturitati & corporuz saluti conferant. Tum medio omniz spatio tanquam immobile totius centrum librari tellurem: ea tatum parte quæ septentrio nem spectat immunē & liberam ab aquis: eo scilicet consilio ut animantium generi superesset: distinctaz; tamen

ita per regiones & climata; ut non omnibus eodem ca-
lo liceat uti; Alias nationes nimio frigore torpere : alias
calore exuri: nonnullas sentire temperiem: illis citius illu-
cescere his uero tardius : hos assidue experiri diem : illos
continuas tenebras : Aliis in dextrum umbras proiici ali-
is in sinistrum: & deniq; tantam esse uarietatem pulchri-
tudinemq; rerum: ut nedum oratione sed ne cogitatio-
ne quidem consequi possim: Hæc quisquam oculis ui-
derit & non admirabitur; admiratus non inuestigabit ra-
tionem non inquiret causas non uigilabit deniq; dies ac
noctes; ut insatiabili illo cognitiōis gaudio compleatur;
Præsertim cum præsto adsint mathematicæ disciplinæ
quæ te per omnes mundi plagas per que illā cælestē; re-
gionem inerrabili uestigio perducant doceantq; nume-
ros ac motus : syderum ab his magnitudines interualla
defectiones: cursus tum unde oriantur hæc omnia quo-
q; recedant luce clarius intueri: atq; horum ipsorum cer-
tissimas afferre rationes . Eximium sane dicet quispiam:
& pulcherimum est nouisse hæc omnia: quæcunq; enī;
ad usum ornamentumque mundi creatā sunt: malum &
turpe est nescire mortalem: Sed quæ dii boni tanta uti-
litas aut necessitas nobis ex eiusmodi cognitione ostendit-
ur: ut prætermis his quæ ad quotidianū usum: ad
mores: ad alendam familiam: ad gubernationem ciui-
tatis pertinent: altissima illa: & cognitu difficultima spe-
culari debeamus. Nam sole; hoc tempore in depræficio-
ri parte orbis sui reperiri: lunam autem distare per qua-
dratum: Stilbonem nocturnum ori, matutinum phos-

phorum: Martem accedere ad solem Iouem saturnumq;
digredi: illum citato: hunc tardo cursu moueri: uestrasq;
epicyclorum rationes scias ne an nescias non multum
interessit: in aliis uero ubi de tuenda uita formandisq; mo-
ribus agitur nō datur peccato locus: & si a recta declines:
uita omnis euertatur necesse est. Nescit imperita gens
mortaliū ut semel respondeam: quantum & quale co-
mertiū sit nobis cū cælo & diis immortalibus: nunc
uelim citari omnes illos ad orationem meam: qui tam
libero ore tam perdita audacia in astronomiam inuehū-
tur. Nihil est infra globum lunæ uiri amplissimi ad usq;
centrum ultimum iþius telluris q; faberrium illum cæ-
lestium spherarum complexum & radiantium oculorū
uires effugiat. Nam ut inde primum ordiar: spiritum il-
lum quem aerem uocamus totiens uariabilem faciem su-
stinere: modo grato suauiq; calore conspicuum serenam
faciem ostentare: modo in nubes cogi: tonitrua ederet
uentis agitatum immaues causari procellas: glacie & ni-
uibus inhorrescere: grandines plœrunq; ac fulmina ful-
getra nonnunquam cæteraq; id genus missilia ejaculari.
Oceanum autē pati assiduos æstus: & cum maximo om-
niū stupore bis eadem die augeri: & minui tantunde;
uiuentia quoq; i eo cōchilia corporis sui crementa: & dā-
na sentire definitis temporibus: fluxiora quæcunq; & hu-
mores omnis certis horis agitari: grandeq; illud eueni-
re quod in fœmina de menstrui sanguinis motu natura
ostendit. Terram postremo eam esse quæ ingentibus mi-
raculis hominum perstringat oculos: Totā horrere uno

tempore: uicissimq; alio florere: hic de uisceribus eius ex halare uiuidum igne; illic sulphureos fumos; alibi aquas salubres; alibi noxias scaturire: loca esse quæda; unde aurum & cætera metalla petantur. Tot plantarum & arborum species non ubique easdem coalescere: palmam in ægypto nobilem; in Italia pinum: orientem & imprietis arabiam illam sc̄elicem nuncupata; delicias omnis generis; Myrrhæ turrifq; surculos; & tot aromata; tot frutes; tot salutares medicinas elargiri alibi nihil nasci ppter aconytū & helleboros. Ex ipsis uero animalibus quædam ex putri tantum simo; aut cadaueribus nullis parentibus nasci; rudemq; materia; nullo auctore animari & uiuere: quædam per sobolem propagata diuersa diuersis regionibus peculiaria esse: tigres hircaniā: lybiā leænas; Indiam elephantos; ægyptum crocodilos alios alia ostentare; Et deniq; nullum esse tam commune animal quam hominem: de quo & mira multoque plura quam in cæteris generatis videantur. Octavo mense natu; nō uiuere: septimo autem & uiuere & augeri & seruari in totam ætatem. Quædam gentes nigri coloris fœditate de formari: alias puro candoris splendore prænitere. Huc ad philosophiam nasci; illum ad poeticem: huic gratum esse domi inter ciues in administratio reipu; uersari; Illi foris exercere assiduas cædas; & temere in quo scūq; græf sari hunc munificu; esse; & magni animi illum illiberalē & sordidum; Illi fœlicitatem huic angustiam rei familiaris contingere: alium seruum nasci; alium liberum. Alios lasciuia & libidine perditos; alios eximie pudici;

tiæ non nullos oleribus contentos: quosdam omnia referentes ad ingluviem & ut semel dicam: naturam retu; tam multiplicem esse tam uariam ut ipsum omniū opificem deum putemus: nobiscum assidue præstigiari. Quo inquā referemus hæc omnia: quas si philosophari liceat inuestigabimus causas quibus tot effecta comprobemus: nisi confugiamus ad perpetuum hunc rotatu; cæli: ad anniuersarias conuerstiones: ad coitus digressionesq; syderum cæterosq; ordines stellarum quos supra memorauimus. Nūquid magis iniq; fateamur hæc quæ modo diximus temere ac fortuito prouenire: rursusq; cælum ipsum nullam legem aeti nullā mari aut terræ nullam animatis inanimis ue imponere: quorū utrūq; tam dissonum tam alienum est a ueritate: quam omnne mendacium. An cum machinatione aliqua moueri aliquid uidemus ut speram ut solaria ut alia permulta: non dubitamus quin illa sint opera rationis. Cum autem impetum cæli cum admirabili celeritate uerti uidea mus cum summa conseruatione rerum; in tanto ordine tantaq; constantia possumus dubitare ea non sūmo consilio ac ratione: nulli temeritati fortunæ ue obnoxia sed diuina prouidentia constituta: & archimedis artem ingeniumq; suspiciemus: qui speram fuerit imitatus: natu ram uero quæ effecerit: nihil assecutam arbitrabimur. Atqui in speræ moueātur: ni modo per altum modo per demersum ferantur ni lucem & splendorez impertiant peritura omnia probant philosophi: quas enim elementorum cognationes & uicissitudinarias actiones uidemus

nullæ sunt ad gignendum nisi intuitu fauoreq; cælestiū;
temperentur. Quod si ex quatuor illis principiis om-
nia misceri & concrescere necesse est: illa autem ad ne-
xum nunquam perueniant: nisi uigore supercelesti adiu-
uentur: qui leuia grauibus adequet: calidum frigido tem-
peret: siccum humido remolliat: Quæ nostra peruica-
cia est aut existimare hanc cæli molē agitationemq; per
petuam ociosam esse in nobis: aut inferiora hæc tam ua-
ria tam multa nullis principiis subiacere. Cu; præsertim
illud a philosophia didicerimus: Sphaeras istas non ui-
nsita: nō intrinsecus moueri: nulla enim leuitate aut gra-
uitate participant: sed unicuiq; animam assistere quam
intelligentiam appellant: quæ omnes cum uoluntate nō
uiribus agant: non enim ultimum sed q; optimum ap-
petūt atq; procurāt: aliæ rapidissimo. aliæ tardissimo mo-
tu citant orbem suum: quo fit ut non modo pulchritudi-
nem ornatumq; tanti operis admiremusr: Sed & nisi plū
beisimus: Existimemus nihil omagis Sæmen plāta aut
brutū aut hoīem aut alia eiusmodi generare quā cælum: Non
deerunt fortasse multi qui ad hæc dent manus: &
ueritate uicti trahantur in sententiam: Sed propter distā-
tiā stellarū a nobis diuersitatēq; motuū: tam arduam tā
incompræhensibilem: tam fallacem esse affirment sci-
tiā astronomiæ: ut ad eam nulla industria nullo ratio-
cinio perueniri posse existiment. Quare & astrologos
nostrī temporis frequentissime mentiri uideamus: eo-
rumq; diuinationes: & præsigia iam non legi inter litte-
ratos & celebres uiros: sed mandari in uulgu: palamq; a

quoque optimo ludibrio haberi. Quibus ego sic bona
fronte responderim: Timidū omnino: & exigui cordis
esse illud genus hominum: quod tam male de animæ ui-
ribus sentiat: quæ si diuinum quoddam est & perpetuu;
si cælestibus rebus quam simillimū si datum homini ad
cognitionem: si eternas & insensiles substantias omnis
q; materiæ expertes & inuestigat & intelligit; improbe
nimis facimus qui ea quæ oculis subiiciuntur: cognosci
non posse arbitremur: ingeniiq; uim fraudantes: quod
ignaviæ est magnitudini operis ascribimus. Difficillima
quide; hæc & imprimis ardua esse non negē: magnæ. n.
mentis opus est solertis ingenii; incōcussæ memoriæ: in-
finiti pene laboris assequi in hac arte quod cupias. Veru;
ut quæq; pulcherrima ita non sunt ad manus: sudet alge-
atq; necesse est: qui huiusmodi secreta callere gest; erit.
Nos uero homimes perbelle compositi ad segniti; uel-
lemus si diis placet astronomiam ipsam tanquam tibias
ad fontem reperire. Quod si astrologorum mendacia
afferas in medium: hunc prædixisse tempestatem & im-
bres qua die serenum & conspicuum fuerit cælum illum
exuberatiā annona: quo anno gens fere tota fame pe-
tierit: alios pacem mentitos alios incolumentem aeris
felicitatem illi promissam qui se laqueo suspenderit: hu-
ic magistratus & fasces qui perpetuis carceribus uitam si-
nierit: gratum reipu. suæ qui fuerit proscriptus: auaræ qui
omne patrimonium effuderit: Religiosum qui templo
spoliarit: & quæcunq; solent de futuris pleriq; diuinaci-
li profiteri si inquam hæc & alia eiusmodi obiicias: erras

c

qui in imperitia unius hominis: tam præclaram artē accusas: quaq; infamiae nota delirus astrologus plecti debet: ea; inuris astronomiæ: quæ satis sibi ex omni parte constabat: ni ille nequissimus supputator: aut ignarus potestatū secus omnia pronuntiasset. Et certe illud non eo inficias q; plurimos esse qui mentiantur. Hæc enim uti scire difficillimum: ita errare in hisdem facillimū; pūtem. Verum non eadem ratio est in omnibus: Contendam ego tum plurimos ex ueteribus tum nostra ætate nonnullos extitisse qui líquida ueritate impleuerint quæ prædixerant quorum tamē uaticinia nos plus æquo nobis ipsis indulgentes: pariterq; alienæ laudis æmuli: non ad peritiam: sed ad casum fortunamq; referenda duximus. Cedo enim uehæmens astrologorū accusatori: non ne(ut proximi ora & quæ nequeas effugere prosequar) genethliaci post superatos aragonas: post subactam partenopem Regi gallorum festinam illius anni mortem prædixere: non ne eadem secuta est: quæ nunc latibula: quas cauillationes meditaberis? certe in tanta fœlicitate rerumq; successu nemo non cogitabat omnia prius: quā tam repentinum interitum: erat tamē quo pacto per homunculum posset tota Italia metu liberari: Cur eum qui uera sit ominatus: non efferimus in cælum? qui si fuisset mentitus: flagris compedibusq; dignus haberetur: cur si in ea quæ seorsum eueniunt: tam seueriter vindicamus non sumus ad ea quæ constant: & benefici & liberales? Sed ita est profecto: omnes ea quæ aut ipsi nescimus aut ediscere noluimus: in aliis cognita taxamus: & quod

ingenii & laudis est: deliria & insanias appellamus. Ego artem istam uiri amplissimū & semper colui & sum uehæmenter admiratus: atq; utinam is esset status meus tum rerum: ut quantum ipse tribuo astrologis: tantum possem mihi ipsi studio vigilantiaque polliceri. Et quamquam ipse quoque descendam in sententiā eorum: qui illud in mathematica pluris faciunt: quod ad theoriam spectat: opere pretium tamē usque quaque existimavi nosce potestates & officia stellarum: quæ si neglexeris: nihilo plus egeris in investigatione tua de motu orbium: quam q; mensariorum pueri: qui ut arythmeticā discant: uarios sibi numeros & pondera effingere in tabella consueuerint. Quæ porro dementia est uelle de corporibus cœlestibus scientia quod agant quaq; lege ferantur: quid autem agant ignorare: quasi liceat' difficillima illa inquirere: ut sequentia quæ nullo negocio assequi possis prætermittas. Sed insurgent postremo agmine instructioribus: que multo quam antea copiis huius artis insidiatores: eatenus fortasse assentientes nobis: quatenus de his tantum sit sermo quæ inter ista sublunaria aut prorsus non uiuunt: aut si uiuunt ratione carent: in quorum euentibus & ipsi nobiscum cælum auctorem nō negabunt. Facileq; condonabunt: beneficio stellarum cæsas arbores nostras a' carie defendi & repullulare. Nosque interdum pliores cancros: & succulentiora ostrea coenitare. Quæ uero circa hominem conspicuntur: nequaquam ferendum ducent: ut cælo tri-

buantur: quid enim stultius q̄ consilia hominum: arbitria: uarias uoluntates: repentinus in leuissimis rebus animorum impetus de syderibus estimare: Tanquā si forte ad aleam ire uolueris ac mox nolueris: idq; rursus uolueris: non ex aliqua dispari uariaq; animi agitatione: sed ex necessaria quadam errantium stellarum reciprocatione contigerit: ut homines non iam quod dicitur animal ratione participans: sed sit ludicum quoddam circulatorum machinamentum: si nihil sponte nihil arbitratu suo sed stellis aurigantibus faciat: Tollamus inquiunt de medio officia omnium uirtutum: quando temperantia fortitudo prudentia iustitia syderium decretis non nostris uolūtatis subiiciūt quādo si pietatis: si cōstātiæ: si puditiæ: si caritatis iura fregerius: securi possimus uita & fraudes omnis stellarum iudiciis ascribere: Sim⁹ si placet perfidi & contemptores deorum: Nam ad maiorem mercuriumq; confugiemus Corradite iudices plebiscita & leges uestras: iniustum habetis causam animaduenti in facinorosos & improbos. illū. n. parricidā mars effecit: hunc adulterum Venus: Alium sacrilegum mercurius: Et uos quid Dionysium syraculanum de neglecta religione accusatis qui iussu stellarum barbam esculapius & pallium apollini detraxit contra uero quid animi magnitudine: uigiliis: laboribus gloriam & dignitatem querimus: si eam nobis benigna solis facies elargitur: quid iugi solertia: diligētiq; cura nos circa nr̄a munitus: si id Saturni iouisq; beneficio nobis impertiatur: Frustra igitur in bonarum rerum optione assidue uerſamur: Frustra errantis animi uitia comprimitus: Frustra fallaces libidinum illecebras declinamus: & grauitatem morum: temperantiamq; complectimur: frustra ad disciplinas & studia: ad peritiam rei militaris accingimur: si benigni planetarum uultus ad omnia uirtutum genera hoīes inflammant. Non fuit itaq; tuum Alexander quod tam propere totum orbem subegeris: neq; hoc tuum Aristoteles q̄iter tot philosophos solus recte sis philosophatus neq; item tuum Cicero quod latinam linguam eloquentiæ tuæ flumine locupletem reddideris: Sed cœli ipsius munus cuius consensu omnia in humanis uel minutissima euenire credantur. Adhac quis locus arbitrare potestati relinquetur: quam nobis christiana religio irrogari persuaderet: non ne tantundem erit cum ista uestra astrologia & timere gehennam: & sperare beatitudinem: quid quotidianis suppliciis assiduisq; ceremoniis deum incelsitis sacerdotes optimi: cur pannosi ac torpentes in annis uestris inter medias & calamitates omnis generis uitam ducitis: quandoquidem si olim uobis ex uestro sideo eterna sedes decreta sit: Tutiū sit inter delicias & uoluptates iter hoīum cœtus laute & molliter uiuere: Sin autem econtra: non video cur uiuentes sponte miseri esse uelimus: qui per hoc nihil omnino lucri facturi simus: nisi libeat quod uulgo aiunt malis diebus pessimas ebdomadas continuare. Sollicitant hæc & alia quam plura animos hominum: atq; ita sollicitant: ut non modo astrologia nostra quandoq; periclitari uideatur: sed nuntiant plerunq; sapientes theologi & in ancipiti uersentur

quidnam de prouidentia diuina: quid de fato: quid de arbitrio nostro debeant profiteri. uerum tamen si quis non tam sit paratus ad oppugnandum quam ut ueritati consentiat: satis est in promptu ea tueri ac defendere quæcumq; de animæ uiribus cum philosophi: tum theologi persuadent: pariterq; ostendere: astronomiam robore suo constare: & cum his ipsis non leue habere commertium. Nam quando omnis fere quæstio circa hoīem uersatur non est tam male modestus tam procax tam sibi placens astronomus: ut cum aiām humanam intelligat substatiā esse quandam æternam insensilem deo finitimam partipem rationis & consilii eam existimet necessaria quādam cæli ui sursum uersum agitari: ut nihil omnino agatur a nobis: nisi quod inde tanquam ex fōte defluxerit: Scimus & nos quoq; hominem esse prudenter sagacem prouidum cupidum cognitionis & gloriæ: libera imprimis uoluntate a deo optimo maximo donatum: ut nihil non sua spōte nihil nō arbitratu suo faciat. Verū & in his ipsis quemadmodum totam rem stellis tribuere nefarium esset & pernitiosum ita nihil omnino impartiri & seruile & temerarium: Nam cum in rebus humanis quædam casu: quæda; natura: quædam electione fiant: prætreo diuinum consilium: Generalis. n. est illa summæ potestatis assistentia: sine qua nihil esse nihil fieri uel minimum potest: Primum si qua sunt quæ ad cælum referri desiderent: sunt ea quæ fortuito eueniunt: quæ cu; proximis causis careant: quo nā confugiemus: nisi audiamus astrologos: certe illū latronibus occurrisse: hunc inuenis

se thesaure: neq; imperiū uoluntatis fuit: neq; consiliū intellectus: quod si in deū rettulerimus: callida quidē sit responsio contra nos: nisi tibi iā p̄dictū uelimus nō alia tatione existimari a nobis hæc humana a cælo syderibus q; prouenire nisi quatenus motor ille æternus disposuit: Que madmodū & medici a calore naturali fieri quæcunq; in Corporibus humanis affirmant: Cum tamen anima totius operis sit & magistra & moderatrix. In his ergo quæ ita temere casus subministrat: cū præter consiliū laboreq; animæ fiant: cū nullo arbitrio fuerit opus: hēs cur me neq; malū philosophū neq; hereticū appelles Si stellas citauerim. Quæ autē aut natura ducēte aut electione fiunt nunquā extorquebis quin & ipsa putem cæli uires expiri: Natura autē fieri quid in hoīe dicimus cū iudicio rationis prætermisso fertur ad id quod affectio quæpiā ostendit. Sit itaq; ut tu inquis anima bona undique stipata arbitraria ista potestate: & consilio ac ratione præfulgida. Eandē uim habeat in uirtutes omnis & officia: eandē in crimina & fraudes: possit amplecti doctrinā: Militiā tractare. uoluptates odiſſe: facinorosos inſetari: & deniq; ea omnia agere: quæ mens quæ uoluntas quæ consiliū persuadeant: nunquid rogo hæc tua anima arbitrio tantū potens & insignis poterit quicquā iſtoru; sine corporis mole sensuūq; ministerio consequi? Nunquid ne dicā agitare pulmonē: aut uociferare: aut brachium extendere: de quibus satis liquido constat: poterit inquam ista anima imaginari: cogitare: ratiocinari aut meminisse in homine: nisi uentreſ: distinctiq;

ordines intra cerebri membranas compositi opitulētur poterit inquam gaudio affici: spe subleuari: metu percuti dolore uexari: nisi sanguinis & spirituum loca modo patetiant: modo recedant in angustū. Non poterit inquis at si corporum moles diuersæ sunt: uariæ figuræ: uarii situs membrorum huic caput breue & angustum contigit illi tenues uenæ: alii Thoracis amplitudo: alii cordis imbecillitas hic acutum sanguinem sortitur: ille crassiusculum. Non ne animam necesse est ex ista similarium: dissimilariumq; partium imparitate disparest effetus producere. Et quamquam libera sit: non iam rationem plæruntq; sed affectionum contagia quæ corporis naturam insecurrunt: imitari. Hunc autem nexus qualitatum: hanc corporis texturam: hanc organorum compaginē: quis rededit in unu;: quis formauit: quis uegeta effecit: quis prima illa sæmina nō identidē in omnibus partitus est: quis illi uitam in temperie dedit, huic aut in nimio calore aut superflua frigoris torpedine summeram: non eris philosophus, nisi cū causam istius reddēs parēte dixeris: dixeris ēt una & cælū & solē. Erit ne igit liberæ potestatis hæc anima quā iste corporeus carcer suis affectionibus assidue perturbet: poterit ne consilio & ratione contra tantos cæli impetus niti. Si quando in uitium & fraudes propensiores simus natura: An uoluntas quæ hinc appetitu inde ratione distrahitur alteri pro arbitratu suo adhæret atq; cōsentit. Sic est prorsus patres optimi. Nam quamquam immensum quiddam sit uis illa superioris in fluxus adest tamen anima ipsa qua cælo

fortior cælo nobilior dum libeat: possit corrigeri si quā mala sint: si uero bona ultro assentiri & ratione ac electio ne adiuuare. Quare si quosdam doctrina p̄æclaros: felicitate insigne: facundia summos aut legitimus aut uidimus: totum hoc sibi stellæ non uendicant: ne si cōtra patr̄ quispiam filium ganeonem: alea perditum: perfidum grassatorem: fornicis & lenocinii studiosum experiatur: iniuste nimis cælum cæcum & ingratum: Martem parridam: Mercurium furem: uenerem meretricez appelleat. Ecce habemus ante oculos p̄æfectum nostrum iustissimum: sapientissimum: facundissimum: amicum omnium studiosorum: Non erraueris si hæc partim de syderibus estimes: neq; enim credibile est in tam illustri facie in tam uenusto tam benigno intuitu: in tanta maiestate corporis non omne stellarum agmen certatim consensisse: uerū & assidua reipu. suæ administratione uersatus didicit seruare iustitiam: ex plurimarum rerum experientia factus est sapientiae qui prudentiæ compos: ex frequenti Ciceronis lectione facundiam imbibit & deniq; dum virtutes omnis studiose complectitur: dum appetitum seorsum a ratione abduci non permittit: ad id gloriae peruenit: ut in senatu suo nulli in omnium genere laudis secundus habeatur. Memini quandoq; te Nicolae Theatine secte peripatetice nostra tempestate facile princeps cum mecum de uincencio quirino alumno tuo in sermonem incideres sep̄tumero dicere solitum: Nitirum hic adolescens qui tam repente Dialecticus acutissimus: philosophus consumatissimus: Theologus eminentissimus fa-

d

Cus est : magnam & incredibilem stellarum benignitatem experitur. Cui ego . Recte sane : sed nescis quantum laboret in studiis; quam ne dieculam quidem sibi deperire permittat: quam assidue & meditetur, & memoria mandet quæ ate audierit: quem non ut iuuenes per ætatem consueuere ad illecebras & libidines adiiciat animum. sed solum id appetens quod hominem decet : quod patritium virum quod singularem & bene educatam animam: totis viribus se litterariæ facultati dicarit. His itaq; ut arbitror abunde declaratum est: quos sibi limites astronomia constituerit : quæ neq; philosophiæ neq; religioni inimica nos tantu; de influxibus moneat per quos nihil necessarium nihil ieuitabile nobis superueniat; sed quidam tantum stimulus & irritamentum. Ex quo uel maxime argui potest utilitas dignitasq; huius scientiæ. Nam si eiusmodi essent stellarum vires quas nullo inge nio aut consilio effugere possemus: inutilis quidem & incommoda & execrabilis esset ea ars per quam plerumq; torqueri angiq; cogeremur in expectatione miseriuarum. Cum autem in nostra sit manu declinare cælestes impetus: quam potior erit quam tua conditio astronomi: qui si felicitatem præsenserit ingenio: atq; industria con sequetur & iuuabit fauore; sideris; si uero dolores & erum nas: imminentis mali periculum consilio & prudentia deuitabit. Non iniuria igitur; Reges & principes & omnes illustras viri hanc artem imprimis & colunt & uenerantur ; in magnis enim rebus nemo unquam sapiens quicquam agendum putauit inconsulto cælo. Quare si

retro spexerimus quoad mēs potest spaciū præteriti temporis: paucos aut bellū itulisse: aut iecisse fūdamēta ciuitatū: aut aliud egregiū facinus aggressos cōperiemus qui prius astrologorū sententiā nō audierint. Cū autē astrologos dico non dico sortilegos neq; eos qui quæstus gratia hariolantur. nō augures nō aruspices nō isiacos coniectores. nō interpretes somniorū. Nō enim hi sunt aut scientia aut arte diuini, sed superstitioni uates & impudentes harioli quibus egestas imperat: execrandi negligendi reiiciendi a cætu commertioq; bonorum . sed de his tantū metmīimus. qui diuturna obseruatione siderū per ueras rationes futura prænunciant: quorū auctoritatu; apud ueteres illos imperatores quos memorare me prohibet angustia temporis tū nostris temporibus semper incredibilis fuit. Quod si tuā rempu, præfecte clarissime mihi obieceris, quæ cū totius fere orbis negotia per tractet italiam regat. Dalmatis & illyricis imperet bona; partem epiri græciæ & peloponessi adicerit finibus suis, innumeras insulas & imprimis Corcyram Cretam & cyprum trāquillissima ditione gubernet: hæc tamen omnia nullo astronomiæ suffragio fortunatissime gerat. nō desit quod respondeam . Aut enim cum quid agreditur senatus tuus cælo fauente id agit. aut non agit. Si quide; faueat nihilo plus profecerit cum tanta scola astronomorum. quando id quod siderum motus ratioq; pollicet. Si uero aduersis astris molias eo cōsilio & prudētia didicistis tractare res ufas. tāta iustitia pietate clemētia gubernare pplos. tā i ufo regno nō exercere Tyrānidē. tā esse

contenti finibus uestris, non lădere finitimos; eos tueri
qui iure foederis amicitiam uestram coluerint, nō nisi iu-
stissimis de causis ad bellum moueri; propagare christia-
nam relligionē. & deniq; tam mature tam pie tam lan-
cetē uiuere ut merito ridēdus ueniat ille astrologus qui in
i nitio uestrorum operum aut Scorpionem minacem
aut Martem regredientem prænuntiet. Memini tamen
ex ordine uestro singularē illum & omni doctrina præ-
ditum Mapheum Zenū filium tuū cuius memoria mihi
non sine lachrymis subit. uehāmenter amare istā sciē-
tiam. Is paulo antequam de uita migraret erat enī mihi
familiarissim⁹) mecum de astrologia longo sermone
disputauit & uti homo erat studiosissimus quiq; Theo-
remata illa imprimis optime percalleret, quasi imminē-
tem interitum præsentiret. uaria & pulchra de potestate
stellarum de infirmitate humana de breuitate uitæ sapiē-
ter & accurate disseruit: quæ non repeto: ne in tam lon-
ga optimi eruditissimi charissimi filii recordatione: pa-
renti grauiſſimo cicatrices nō dum obductæ recrudeſce-
rent. Valentia sunt patres optimi & solida argumenta:
quæ clarissimorum hominum testimonio & auctorita-
te confirmentur. Explicata quide; est nostræ mathemati-
cæ dignitas plurimis rationibus: quæ tamen si tenues for-
tent & imbecillæ illud tantum posset huius scientiæ ueritatem
utilitatem necessitatem pulchritudinēq; compro-
bare: q; Mapheus Zenus tam grauis uir tam eruditus tā
religiosus eam adamauerit. Q uæ cum ita sint: quis erit
uestrum disertissimi iuuenes qui huius disciplinæ des-

derio non tangatur: quis erit aut dialecticæ & philoso-
phiæ addictus aut medicinæ studio destinatus qui suum
non putet tam utilem tam frugitam uberem scienti-
am recognoscere. Ego cum hæc quæ diximus: & alia lon-
ge plura ac præstantiora mecum cogito: necq; enim cum
stili penuria: tum angustia temporis concitatus possem
omnia oratione complecti. Incredibile est quā ego met-
mihi facile persuadeam: quam accendar ad studium: q-
q; hoc tempore uelim demosthenem ciceronem ue no-
bis exhiberi quo uestrum omnium mētes ab his dome-
sticis leuioribusq; curis quibus animus inuilescit atq; in
corporis transit naturam ad altiores cogitationes specu-
landaq; cæli secreta traducerem: uerum tamen quoniam
eiusmodi est causa nostra ut ei nihilo plus gratiæ ex or-
atoris auctoritate possit accedere: satis enim superq; ma-
gnitudo dignitasq; rei sibi suffragiū uendicat: tantūdem
fore existimo si hodie amicum magis ac boni consultu;
egerim apud uosq; oratore. Vos modo acutissimi ac libe-
raliter eruditæ iuuenes uos inquam sæpius appello: necq;
enim hos ueteranos milites hortaturi uenimus qui inge-
nio doctrinaq; perspicui possent ad frontem certare cū
priscis; expurgescimini aliquādo: & memineritis: uestros
istos aristotelis libros quos tantopere obseruatis; nullate
nus sine mathematico intelligi posse: memineritis eum
demum medicū fore detestabilem & pernitosum qui
temere inconsulto astronomo in hominis uitam grasa-
bitur: Non dixerim reiectis penitus cæteris studiis uos
hæc nostra ampliæcti: sed tantū ocii impartiri suauissimæ

scientiæ quatum rei præstantia & uestri commodiratio
expostulat; Habetis eminentissimum astronomum be-
nictum Tyriacam qui superiori anno cōplura in hac
scientia uobis est interpretatus: quem & paulo post ha-
bituri estis; ad omnes labores & uigilias exposuissimus.
Ego dum hanc prouinciam humeris meis impositam
senserim: nō sum prætermislus; quin quantum in me
erit assiduis lectionibus tum publicis tum priuatis: tum
domi tum in gymnasiis atq; etiam de via petetibus satis
faciam: me inquam non præceptorem habebitis sed lo-
cium & comitem studii uestri quem pro arbitrio sursum
uersum agitare possitis. Quare & id ausim bona fronte
polliceri: si quam profitenti mihi operam impenderitis
eam nō ignauam aut inutilem fore: sed ex earum nume-
roq; a uobis ipsis: & ab aliis laudari celebratiq; mereatur
superest postremo ut tibi magistratus illustris qui oratiū
culam meam maiestate tua honestasti: agam immorta-
les gratias: certe tam libenti animo uenisti: tam fauēs &
benignus astitisti ut me meosq; omnis tibi perpetua ser-
uiture deuinxeris: urbanitatem facilitatemq; tuam prius
auditam a multis laudabam: uisam inquam plurimis ad-
mirabar: nunc cum in me ipso fuerim expertus: data est
occasio: cur assidua uirtutum laudumq; tuarum comme-
moratione detinear. Et postquam ea est benignitas tua
erga litterarum professores: comendo tibi auctoritatem
dignitatemq; gymnasii nostri: comēdo Hieronymum
casolam ordinis nostri meritissimum moderatorem: de
cuius ingenio singulatiq; integritate & piudentia tu des-

mam nobis multa polliceri possumus: cum tu eū & con-
filio & auxilio tuo etiam atq; etiam iuueris. Nam cum il-
le in magistratu suo plurimum prodeesse nobis & cone-
tur & uelit: tu multo plura & uelis & possis: fieri posset
ut aliquando extrueremus nostras domos & nos philo-
sophi: neq; in humillimo uico inrer fœdissimas cloacas
inter parietes muribus mustellisq; edificatos iaceremus:
uestri uero beneficii Gymnasiarcha clarissime: præsules
religiosissimi: quæstores integerimi: Iurisconsulti iu-
re consultissimi philosophiæ medicinae&q; interpretes.
Ciues optimi. Peripathetici mei studiosissimi: Tam diu-
sim memor necesse est: quādiu uitæ meæ curriculo fun-
ctus: animi mei gratitudinem pariter cum luce relique-
rim. Duxi.

Errata imp̄ſorū legiſ a carte. 5. colū. 2. l. 10 illuſtra p illuſtria. ca. 7. co. 1. l. 24 cædas p cædes. c. 10. co. 1. l. 12 syderiū
pro syderū. co. 2. l. 12 arbitrare pro arbitrarie &. l. 18 medi-
as pro ſedias. c. 12. co. 2. l. 18. qui p & lineæ. 22 oium p oī

16 hijas

UNIVERSIDAD
DE SALAMANCA

GREDOSUSA.IES